

Achtergrond Voedsel en Klimaat Verkiezingsdebat 5 oktober 2023

Kamerleden VVD, D66, GL-PvdA, BBB en PvdD; 6 stellingen

Stelling 1) Meerprijs voor boeren voor duurzaam voedsel

'Voedsel dat Nederlandse supermarkten verkopen moet voldoen aan minimum milieustandaarden; boeren ontvangen daarvoor een meerprijs' (concept-Landbouw-akkoord). Deze meerprijs geldt voor voedsel dat in belangrijke mate voldoet aan de criteria van de Keurmerkenwijzer van Milieu Centraal (bijv. 60% in 2026, en 80% in 2030).

Vraag: Bent u het hiermee eens?

Hieronder is per politieke partij gekeken naar het standpunt uit het (concept) verkiezingsprogramma:

BBB: Alle ketenpartners in de voedselketen worden betrokken en zijn verantwoordelijk voor de realisatie van verduurzamingsdoelstellingen van de landbouw. Horeca en retail leggen verantwoording af over hun verduurzamingsbeleid en hun impact op de verbetering van de agrarische sector

GL-PvdA: Meer en betaalbaar biologisch voedsel in de winkel. We zetten supermarkten in beweging om een oplopend percentage producten uit biologische landbouw en andere vormen van duurzaam geproduceerd voedsel te verkopen. We gaan het Beter Leven-keurmerk opleggen aan supermarkten en de industrie, waarbij in 2030 alleen producten in de schappen liggen met minimaal twee sterren.

PvdD: Ook komt er een eerlijke-prijs-bewijs: tussenhandelaren, supermarkten en andere retailers moeten aantonen dat zij een faire inkoopprijs betalen aan de boer. Contracten met een leveringsplicht voor een niet-kostendekkende prijs worden verboden. Er komt een verbod op het gestunt met vlees en zuivel. Kiloknallers, plofkippen en plofmelk verdwijnen uit de schappen. Landbouwproducten mogen niet onder de kostprijs worden verkocht.

D66: wil een duurzaamheidsbijdrage voor landbouwproducten in rekening brengen bij de afnemers van boeren, zoals de verwerkende industrie en supermarkten. Deze marktpartijen krijgen korting op de heffing als zij vooruitlopen op de duurzaamheidsstandaard. De opbrengst ervan komt beschikbaar als omschakelingsubsidie voor biologische en kringloopboeren. Hierbij zal specifiek gekeken worden hoe jonge boeren hiervan kunnen profiteren. Er komt een verbod op kiloknallers. Dat betekent: maximaal 25 procent korting op vlees, zoals sinds kort ook geldt voor alcohol.

VVD: We willen dat de marktmacht in de keten schuift van de inkopers naar de agrariërs. We willen één Nederlandse duurzaamheidsstandaard zodat de boer een eerlijke prijs krijgt voor zijn product. De ACM ziet erop toe dat boeren en tuinders prijsafspraken kunnen maken over de productie en verkoop van duurzame producten.

Toelichting op stelling 1

Het concept Landbouw-akkoord bevatte een passage over nieuwe milieustandaarden vervoer voedsel dat in Nederland wordt verkocht en waarvoor boeren dan een meerprijs zouden ontvangen. Supermarkten waren hiermee in principe akkoord, maar die milieuvorwaarden en die meerprijs waren nog niet uitgewerkt. Onder meer hierdoor wilde LTO het Landbouw-akkoord niet tekenen. Echter: LNV en LTO willen dit punt komend jaar alsnog verder uitwerken. Deze stelling doet een concreet voorstel hoe dit kan: de WUR kan jaarlijks per voedselproduct de kostprijs (plus gezonde marge voor de boer) voor de hogere milieustandaarden berekenen; supermarkten moeten zich dan committeren deze meerprijs te betalen. Deze regeling moet wettelijk verankerd worden, zoals Frankrijk reeds heeft gedaan.

De meeste politieke partijen zullen dit onderdeel uit het concept landbouw akkoord omarmen gezien hun reactie in de Tweede Kamer in juni in het debat over het mislukken van het landbouw akkoord. Zij steunen het vooral ook omdat marktpartijen dan onderling kunnen afspreken te gaan voldoen aan minimum duurzaamheidseisen en meerprijzen voor boeren, met wat sturing door het ministerie van LNV. Maar de stelling gaat een step verder (in de toelichting) namelijk dat het een wettelijke afspraak moet worden. Een meerderheid in de Tweede kamer pleitte per motie al voor een bijmengplicht voor supermarkten om duurzaam voedsel te verkopen (bijv. 30% biologische melk in 2030). Dat gaat al in de richting van deze stelling 1.

In Frankrijk is al eerder een wet ingevoerd dat supermarkten geen voedsel mogen verkopen onder een bepaald percentage van de inkoopprijs. Ook is in augustus een wet aangenomen voor een verplichte etikettering (score A-F) die aangeeft wat de mate is van een 'eerlijke prijs' voor de boer: <https://www.foodlog.nl/gespot/2023-08-08/#:~:text=Door%20middel%20van%20een%20label,%2D%2C%20geiten%2D%20of%20schapenmelk.>

Nederland kan iets vergelijkbaars invoeren, bijvoorbeeld een plicht voor supermarkten /food services om te voldoen aan minimum milieu standaarden (conform kenmerkenwijzer.nl hoge duurzaamheid score) en bijbehorende eerlijke (meer)prijs voor de boer.

Stelling 2) Klimaatbeleid veehouderij

Gepland beleid (zoals opkoopregelingen) levert een emissievermindering op van 1 megaton CO₂-equivalenten. Dat betekent dat de veehouderij vòòr 2030 daarnaast nog 4 megaton CO₂-equivalenten minder moet uitstoten (PBK, KEV 2023). Dat vergt extra maatregelen. Mogelijkheden: extra opkoop, graasdier-norm en/of heffing op methaan, lachgas, CO₂ via een afrekenbare stoffenbalans.

Vraag: Welke maatregelen prefereert u om het vereiste reductiedoel te halen?

Hieronder is per politieke partij gekeken naar het standpunt uit het (concept) verkiezingsprogramma:

GL/PVDA: We kiezen voor de invoering van een graslandnorm en romen dierrechten af. Daarbij concentreren we ons in eerste instantie op overgangsgebieden rondom natuurgebieden en weidevogelkerngebieden. Het uitgangspunt is dat vervuilende boeren betalen voor hun uitstoot. De opbrengsten gebruiken we voor investeringen in verduurzaming. Voor de landbouw komt er een systeem van carboncredits, waarbij uitstoot wordt belast en koolstofvastlegging beloond. De opbrengst vloeit terug naar het transitiefonds voor de verduurzaming van de landbouw. Daarbij willen we boeren de vrijheid geven om zelf te bepalen op welke manier ze hun uitstoot terugdringen.

VVD : Dat betekent dat we onze uitstoot van stikstof en broeikasgassen fors moeten verminderen. Hoe gaan we dat doen? We zullen duidelijke en rechtvaardige regels met elkaar afspreken zodat het helder is wat de route is die we samen gaan afleggen. We zullen ondernemers en burgers met investeringen helpen om de uitstoot te verlagen. We willen dat de vervuiler betaalt en het financieel loont om te verduurzamen. Grondgebonden melkveehouderij . Voldoende grasland is immers belangrijk voor de waterkwaliteit. (dat is dus een graasdiernorm in een aantal koeien per hectare). De omvang van de Nederlandse melkveehouderij wordt de maatstaf voor de kalverhouderij (dus de kalverhouderij krimpt, geen kalver import meer uit Ierland en Oost Europa). Ook voor intensieve veehouderij is plek in Nederland, op voorwaarde dat er stappen gezet worden op het gebied van dierenwelzijn op basis van een 'dierwaardige veehouderij', zoals die nu wordt gedefinieerd in het convenant. Thom van Campen: Emissiehandelssysteem emissies in de landbouw, gebaseerd op bedrijfsspecifieke monitoring/ afrekenbare stoffenbalans
zie <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2023D08036&did=2023D08036> motie 34682-135 23 feb 2023

BBB: De huidige Stikstofwet gaat van tafel. Bij de aanpak van stikstofbeleid willen we de focus leggen op natuurkwaliteit, in plaats van dierenaantallen, hectares en stikstof. Daarnaast willen we innovatie inzetten om stikstofuitstoot te verminderen en Nederland van het stikstofslot af te halen. (met andere woorden: geen krimp veestapel).

D66: In 2030 moet de stikstofuitstoot gehalveerd zijn. Daarmee volgen we de lijn van het rapport 'Wat kan wel' van de commissie-Remkes. We kijken daarbij naar verschillende, passende maatregelen, ook voor de landbouw. Extensivering en de transitie naar kringlooplandbouw zal daar een flinke bijdrage aan kunnen leveren. Dit is nodig om de doelen voor stikstof en klimaat te halen. Nederland heeft de grootste veedichtheid van de Europese Unie, met bijna 120 miljoen landbouwdieren. Dat is enorm veel voor ons kleine land. De bio-industrie is schadelijk voor mensen, dieren en de leefomgeving. We stoppen daarom zo snel mogelijk met de grootschalige bio-industrie. Een Kringlooplandbouwwet de basisbeginselen en kaders hiervoor vast. Nederland gaat inzetten op grondgebondenheid om kringlopen te sluiten en om importafhankelijkheid van kunstmest en veevoer te verminderen .

PvdD: De vee- industrie is een van de grootste uitstoters van broeikasgassen en dé oorzaak van de natuurcrisis. Het leidt tot vervuiling van ons grondwater, van ons drinkwater, tot stankoverlast en gezondheidsschade voor omwonenden, verlies van vruchtbare bodems, ontbossing en een groter risico op een volgende pandemie. Met een krimp van minstens 75% van het aantal dieren in de vee-industrie pakken we al deze problemen tegelijkertijd aan.

Toelichting op stelling 2

Het plan was dat het Landbouwakkoord de maatregelen zou noemen om niet alleen de stikstof-doelen maar ook de klimaatdoelen voor 2030 te halen (5 megaton CO₂-equivalenten reductie). Nu het landbouwakkoord er niet is en ook landbouwminister Piet Adema niet zoals hij heeft toegezegd in september met een alternatief plan te komen, ligt de bal bij de verkiezingen en een nieuw kabinet. We doen een voorzet. De resterende klimaatopgave van 4 megaton CO₂-equivalenten reductie voor de veehouderij zou volgens het demissionaire kabinet ingevuld moeten worden via normeren en beprijzen en via het Nationale Programma Landelijk Gebied (NPLG) waarvan 1-2,5 megaton ook nog gehaald moet worden via de Methaan Pledge, een internationale verplichting die Nederland ondertekend heeft. Volgens het IBO-klimaat rapport leveren twee mogelijke maatregelen de grootste klimaat winst op: een GVE-norm per hectare voor melkvee (3 megaton CO₂ reductie) en een fiscale heffing voor emissies: 1,5 megaton).

Stelling 3) Klimaat-differentiatie BTW op voedsel

Om klimaatrechtvaardigheid te bevorderen en de voedselprijs gemiddeld te verlagen, komt er een eerlijke prijs voor voedsel (eerlijk = inclusief externe milieu- en zorgkosten) door middel van een BTW-klimaat-differentiatie: 0% BTW voor relatief gezond en duurzaam voedsel en 21% BTW voor relatief ongezond voedsel of met een hogere milieu-footprint.

Vraag: Bent u het eens met deze BTW-differentiatie?

Hieronder is per politieke partij gekeken naar het standpunt uit het (concept) verkiezingsprogramma:

D66, PvdD (en ook CU en Volt) komen het dichtst in de buurt van deze stelling:

D66: Gezond en duurzaam eten moet betaalbaar zijn voor iedereen. De btw op groente, fruit verdwijnt, een heffing op vlees en zuivel financiert dat.

PvdD Een slachtax op vlees, heffingen op stikstof en broeikasgassen in de veehouderij en btw op groente, fruit, granen, peulvruchten en noten gaat naar het nultarief.

ChristenUnie: Daarom (...) belasten we vlees, op suiker en andere ongezonde voedingsmiddelen worden accijnsen ingevoerd. Invoeren suikertaks en op vlees het normale btw tarief. btw op groente en fruit te verlagen naar 0%

Volt komt ook dicht in de buurt: ze willen belastingen op vlees, zuivel en suikerhoudende alcoholvrije dranken. De opbrengsten hiervan worden gebruikt om duurzame producten te stimuleren.

CDA is algemeen: Gezond voedsel moet goedkoper worden en ongezond voedsel duurder

VVD is ook algemener en wil geen 0% btw op groente en fruit. Wel zegt VVD: De gezonde keuze wordt de gemakkelijke keuze. Zo verkleinen we ook de gezondheidsverschillen in Nederland. We stimuleren gezonde keuzes en ontmoedigen ongezonde keuzes, zonder mensen in hun vrijheid te beperken. We maken bindende afspraken met producenten en supermarkten over het gezonder maken van voeding. Marketing van ongezonde producten gericht op kinderen beperken we.

BBB wil alleen 0% btw op groente en fruit en geen heffing op vlees.

We zetten in op het bevorderen van voedsel van dichtbij boven producten van ver weg. We stimuleren dit door het verlagen van de kosten voor korte ketens en het verhogen van de kosten voor voedsel van ver weg. Hier kan worden gedacht aan een toeslag per kilometer of andere stimuleringsregels.

Toelichting stelling 3:

Voedingsmiddelen in kwestie voor 0% of 21% btw: 0% btw: groente, fruit, noten, kraanwater, brood, vlees- en zuivelvervangers, biologische voeding) en het hoogste btw tarief van 21% voor relatief ongezond en vervuilend voedsel (vlees en kaas).

In het EU Parlement koos 80% (sociaal- en christendemocraten, linkse en groene en liberale partijen) voor 0% BTW op groente en fruit en 21% BTW op voedsel met een negatieve impact op milieu of gezondheid (Amendement Farm to Fork Strategy). Dit voorstel verdient uitvoering door het Nederlandse parlement.

Voedsel wordt dan voor de gemiddelde Nederlander netto €48 per jaar per persoon goedkoper bij 0% BTW op groente, fruit, brood en graanproducten en 21% BTW op vlees, zuivel, eieren en vis

(https://www.greenpeace.de/publikationen/Greenpeace_Analysis_of_VAT_rates_for_animal_and_plant_products.pdf). Bij het JKB/TAPP-voorstel (meer producten in het 0% BTW-tarief, minder producten in het 21% BTW-tarief) wordt voedsel voor Nederlanders gemiddeld jaarlijks zelfs €100-120 euro goedkoper. Volgens de oud-voorzitter van het Register voor Belasting Accountants is 0% btw op groente en fruit prima mogelijk, ondanks de bezwaren in het SEO-rapport. Ervaringen in andere EU landen laten dit ook zien. Variant 6 uit het SEO-rapport qua afbakening van groente en fruit kent de minste bezwaren en kan gewoon ingevoerd worden. Een alternatief voor 0% btw is een prijssubsidie zoals de overheid met succes in 2006 ook 25 tot 40% subsidiekorting gaf voor biologische producten in alle Nederlandse supermarkten.

Stelling 4) Eerlijke vleesprijs en terugsluizen meerprijs naar boeren/consumenten

Een eerlijke vleesprijs (dus inclusief de verborgen milieukosten) levert volgens het Kabinet vanaf 2026 jaarlijks 2 megaton CO₂-emissiereductie op én €1.7 miljard (waarvan €600 miljoen naar boeren gaat die ecosysteemdiensten leveren). Het restant wordt ingezet voor BTW-verlaging van groente en fruit, en een koopkracht-compensatie voor lagere inkomens. Dit plan krijgt steun van een meerderheid van de Nederlanders (Ipsos, 2023; AD, 2019).

Vraag: Gaat u invulling geven aan deze kiezerswens?

Hieronder is per politieke partij gekeken naar het standpunt uit het (concept) verkiezingsprogramma:

D66, PvdD, CU en Volt komen het dichtst in de buurt van deze stelling, CDA, VVD en GL-PvdA wat algemener.

BBB wil geen vleestaks maar wel 0% btw op groente en fruit. BBB wil ook de huidige CO₂ taks voor de industrie afschaffen (nu bovenop de EU ETS voor CO₂ handel).

D66: Gezond en duurzaam eten moet betaalbaar zijn voor iedereen. De btw op groente, fruit verdwijnt, een heffing op vlees en zuivel financiert dat.

PvdD Een slachtax op vlees, heffingen op stikstof en broeikasgassen in de veehouderij en btw op groente, fruit, granen, peulvruchten en noten gaat naar het nultarief. In de prijs die de consument in de winkel betaalt zijn álle milieu-, klimaat-, dierenwelzijns-, en gezondheidskosten doorberekend. Door een prijs te zetten op negatieve maatschappelijke effecten, worden gezonde, diervriendelijke en duurzame producten de goedkopere optie.

ChristenUnie: Daarom (...) belasten we vlees, op suiker en andere ongezonde voedingsmiddelen worden accijnsen ingevoerd. Invoeren suikertaks en op vlees het normale btw tarief. btw op groente en fruit te verlagen naar 0%

Volt: belastingen op vlees, zuivel en suikerhoudende alcoholvrije dranken. De opbrengsten hiervan worden gebruikt om duurzame producten te stimuleren.

GL-PvdA Het uitgangspunt is dat vervuilende boeren betalen voor hun uitstoot. De opbrengsten gebruiken we voor investeringen in verduurzaming. Voor de landbouw komt er een systeem van carboncredits, waarbij uitstoot wordt belast en koolstofvastlegging

beloond. De opbrengst vloeit terug naar het transitiefonds voor de verduurzaming van de landbouw.

CDA: Er moeten betere fiscale mogelijkheden komen voor het beprijzen van negatieve effecten van producten op natuur en milieu.

Toelichting op stelling 4

Vleesproductie veroorzaakt 55% van alle broeikasgassen van de Nederlandse voedselconsumptie. Het is dus logisch en klimaatrechtvaardig dat er een heffing komt die de consumptie fors kan verlagen om onze klimaatdoelen te halen. Hierbij stijgt de vleesprijs iets (betalen voor milieukosten per kg zoals voor broeikasgassen, stikstof en fijn stof; de heffing op rundvlees wordt dan hoger dan bij kip).

Dat levert jaarlijks €1,7 miljard op:

- €600 miljoen hiervan kan gebruikt worden als beloningen voor boeren die ecosysteemdiensten leveren (conform het concept-Landbouwakkoord). Dit levert boeren bijna twee keer zoveel op als de huidige landbouwsubsidie.
- €900 miljoen gaat naar het mogelijk maken van 0% BTW op groenten en fruit (Scenario 6 SEO-rapport, of anders via prijssubsidies).
- €200 miljoen gaat naar de lagere inkomensgroepen voor koopkrachtcompensatie.

Dit plan heeft de steun van een ruime meerderheid van VVD-, CDA-, D66-, CU-, PvdA-, GL- en PvdD-kiezers (Ipsos-enquête, februari 2023). Het is klimaatrechtvaardig om een deel van de opbrengst van een vleesheffing te storten in het nieuwe VN-fonds voor 'Loss en Damage', waarbij rijke landen arme landen compenseren voor klimaatschade. Vlees en zuivel consumptie dragen voor zo'n 20% bij aan alle broeikasgassen ter wereld.

Stelling 5) Financieringsopties €600 mln. voor ecosysteemdiensten

Het concept-Landbouwakkoord reserveerde jaarlijks €600 miljoen voor boeren die ecosysteemdiensten leveren. Deze maatregel kan gefinancierd worden door:

1. verbreding van de huidige CO2-belasting naar de retail-industrie (eco-heffing),
2. milieuheffing op vlees,
3. heffingen in de keten voor afnemers, toeleveranciers en banken.

Vraag: Welke van deze drie maatregelen heeft uw voorkeur?

Hieronder is per politieke partij gekeken naar het standpunt uit het (concept) verkiezingsprogramma:

Volt en PvdD en CU en D66 willen heffingen op vlees

GroenLinks-PvdA: **wil heffingen in de keten:** We vragen een evenredige bijdrage van alle sectoren bij het terugdringen van stikstofuitstoot en het bijdragen aan het omschakelfonds. · uitgangspunt is dat vervuilende boeren betalen voor uitstoot. Opbrengsten gebruiken we voor investeringen in verduurzaming. Uitstoot wordt belast en koolstofvastlegging beloond. Opbrengst terug naar het transitiefonds voor duurzame landbouw. De huidige inkomenssteun aan boeren vervangen we door steun aan

biologische en natuurinclusieve kringlooplandbouw, beloningen voor de maatschappelijke diensten die boeren leveren en ondersteuning van een gezonde voedselomgeving

VVD: wil stikstofheffing met terugsluis naar boeren: We werken toe naar een marktgebaseerd stelsel om schadelijke stikstofuitstoot te beprijsen. Dat stelsel moet rechtvaardig, transparant en begrijpelijk zijn. Bedrijven die hun uitstoot niet verminderen, dragen op termijn meer bij voor hun emissies van ammoniak of stikstofoxiden. Inkomsten vloeien volledig terug naar de agrarische sector en benutten we voor verdere verduurzaming.

D66: wil ook een heffing op vlees en zuivel en een stikstof heffing in de veehouderij / Emissie handelssysteem: We bouwen het voor boeren dure systeem van verhandelbare fosfaat-, dier- en stikstofrechten af. Alle dierrechten vervallen per 2030 en worden omgezet naar een stikstofemissierechtensysteem met beperkte verhandelbaarheid; deze stikstofemissierechten gelden voor alle diercategorieën. Net als GL-PvdA wil D66: De Europese landbouwsubsidies die Nederland zelf kan verdelen, gaan voortaan alleen naar boeren die stappen zetten naar kringlooplandbouw, biologische boeren en jonge boeren die de omschakeling willen maken. Of als inkomensondersteuning voor boeren die aan natuurbeheer doen of groenblauwe diensten leveren. In het volgende Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid moet de generieke inkomenssteun in zijn geheel verdwijnen; alleen publiek geld voor geleverde publieke diensten.

BBB: Ook voor **maatschappelijke diensten** in het verlengde van agrarische activiteiten, zoals **natuurbeheer**, educatie en onderhoud van landschapselementen dient de overheid zich op te stellen als langjarige partner en een **reële vergoeding** te bieden. (BBB geeft niet aan hoe de overheid dit financiert, mogelijk wil BBB dit uit de algemene middelen financieren). De bijmengverplichting van 20% groen gas in het gasnet blijft behouden. Voor onze boeren is dit een mooie kans om met behulp van mestvergisters biogas te produceren. Dit zal een CO₂-besparing op- leveren. We zetten in op het heronderhandelen van een EU-Mercosur-verdrag (producten uit Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay). Dit verdrag leidt tot oneerlijke concurrentie voor Europese boeren, wat weer tot extra ontbossing van het Amazone regenwoud leidt. Zo helpen we niet alleen ons land maar de wereld te verduurzamen.

NB: er zijn nu geen partijen die de CO₂-tax in de industrie willen verbreden naar de retail industrie (supermarkten, food services); wel CO₂ belastingen voor alle sectoren of emissie handel ETS voor veehouderijbedrijven (GL, PvdD, VVD, SP)

Toelichting op stelling 5:

Het concept-Landbouwakkoord boekte (naast geld voor innovaties, opkoop en verplaatsing) vanaf 2026 jaarlijks 600 miljoen euro in om boeren een financieel toekomstperspectief te geven door het betalen voor ecosysteemdiensten (natuur/waterbeheer), zodat 'groen' boeren en minder dieren houden loont. Om dit te financieren stelde het concept-Landbouwakkoord o.a. een heffing op vlees voor.

Maar er zijn ook andere financieringsopties, LTO Nederland noemt in hun 2030 toekomstvisie eco-heffingen bij supermarkten. Dit kan bijvoorbeeld door verbreding van de huidige CO₂-tax voor de industrie naar een broeikasgasemissie-heffing op voedsel uit de retail-industrie en food services. Voordeel voor boeren: niet zij, maar supermarkten betalen voor broeikasgas-emissies uit de landbouw.

Een andere optie (zoals een Tweede Kamer-meerderheid wilde onderzoeken en waar ook minister Adema voor voelt): heffingen in de keten voor afnemers (retail, zuivelfabrieken,

slachterijen), toeleveranciers (veevoer, kunstmest) en banken. De ministeries van LNV en Financiën hebben dit plan echter nog niet uitgewerkt.

Stelling 6) Wetgeving gezonde voeding

We leven in een zwaar obese voedselomgeving. Dat moet radicaal anders! De overheid moet meer verantwoordelijkheid pakken. Het volgende kabinet moet daarom komen met noodzakelijke wetgeving gebaseerd op de 4 P's: 1) Prijs: Gezonde voeding moet goedkoper zijn dan ongezonde voeding. 2) Promotie: Stop kindermarketing op ongezonde voeding 3) Plaats: Stop wildgroei aan ongezond voedingsaanbod 4) Product: Fors minder zout/vet/suiker in bewerkte voeding.

Vraag: Bent u voorstander van deze wetgeving, gebaseerd op die 4 P's?

Hieronder is per politieke partij gekeken naar het standpunt uit het (concept) verkiezingsprogramma:

De meeste politieke partijen willen inderdaad iets doen met prijsaanpassingen en promotie beperkingen (verbod op kindermarketing ongezond voedsel). Enkele partijen zeggen ook iets over aanpakken ongezonde voedsel omgeving of minder zout/vet/suiker (VVD).

BBB wil 0% btw op groente en fruit.

PvdD: De btw op groente, fruit, granen, peulvruchten en noten gaat naar het nultarief. Ongezond eten wordt hoger belast bij de fabrikant, bijvoorbeeld door een slimme suikertaks Een slachtax op vlees , heffingen op stikstof en broeikasgassen in de veehouderij . De Europese miljoenensubsidies voor de promotie van vlees en andere dierlijke producten moeten worden omgezet naar promotie van een plantaardig voedingspatroon. In Nederland starten we een grootschalige en langlopende publiekscampagne over de voordelen van plantaardig en biologisch eten. Het Voedingscentrum wordt hierbij betrokken. Plantaardige alternatieven voor vlees, vis, zuivel en eieren hebben de afgelopen jaren een enorme vlucht genomen

Volt: belastingen op vlees, zuivel en suikerhoudende alcoholvrije dranken. De opbrengsten hiervan worden gebruikt om duurzame producten te stimuleren.

D66: • Gezond en duurzaam eten moet betaalbaar zijn voor iedereen. De btw op groente, fruit verdwijnt, een heffing op vlees en zuivel financiert dat. Er komt een verbod op kiloknallers. Dat betekent: maximaal 25 procent korting op vlees, zoals sinds kort ook geldt voor alcohol. We worden overspoeld met reclames voor junkfood. D66 wil consumenten en met name kinderen beter beschermen tegen misleide reclames over ongezond voedsel en hiervoor richtlijnen op stellen.

VVD: De gezonde keuze wordt de gemakkelijke keuze. Zo verkleinen we ook de gezondheidsverschillen in Nederland. We stimuleren gezonde keuzes en ontmoedigen ongezonde keuzes, zonder mensen in hun vrijheid te beperken. We maken bindende afspraken met producenten en supermarkten over het gezonder maken van voeding. Marketing van ongezonde producten gericht op kinderen beperken we.

Bij het VVD congres 23 september heeft het partij bestuur gereageerd op een amendement 495 op het VVD programma over een voorstel om als VVD het Voedingscentrum advies voor gezond en duurzaam eten te omarmen dat uit 10 punten bestaat: <https://www.voedingscentrum.nl/professionals/services/initiatieven-van-het->

[voedingscentrum/voeding-voor-je-visie.aspx#10_gouden_grepen_voor_een_gezond_en_duurzaam](#)

Marketing van ongezonde producten gericht op kinderen beperken we. Alle 10 handvatten voor gezond en duurzaam voedselbeleid van het Voedingscentrum verdienen steun. Bijv. lessen over voeding, gezonde eetomgevingen, promotie en prijsmaatregelen. Zo wordt de gezonde keus de goedkoopste, makkelijkste keus.

Advies: Deels overnemen Toelichting advies VVD bestuur:

We nemen het amendement gedeeltelijk over. De VVD onderschrijft het belang van een gezonde leefstijl, betere gezondheidsvaardigheden en bewustwording over gezonde voeding. We nemen maatregelen om een gezonde leefstijl te bevorderen, waaronder jong en oud meer in aanraking laten komen met sport en bewegen, bindende afspraken met producenten over het gezonder maken van voedsel, we gaan door met de gratis schoolmaaltijden en beperken van marketing van ongezonde producten gericht op kinderen. Het direct steunen van alle uitgangspunten van het Voedingscentrum gaat voorbij aan een zorgvuldige discussie over maatregelen. Bij prijsmaatregelen zoals de btw- verlaging op groente en fruit is bijvoorbeeld recent uit onderzoek gebleken dat de maatregel weinig effect heeft. We zullen dus niet alle handvatten steunen.

ChristenUnie: Daarom (...) belasten we vlees, op suiker en andere ongezonde voedingsmiddelen worden accijnsen ingevoerd. Invoeren suikertaks en op vlees het normale btw tarief. btw op groente en fruit te verlagen naar 0%

GL-PvdA: gezondheidsdoelen wettelijk verankeren. Volkskantine. Zoals de bibliotheek lezen toegankelijk maakt, zo maakt deze basisvoorziening goed en gezond eten toegankelijk. Voor snackbarprijzen kunnen mensen hier biologische, plantaardige en verse gerechten kopen met ingrediënten die worden ingekocht bij lokale boeren. Buurtbewoners krijgen zoveel mogelijk zeggenschap en inspraak in de precieze vormgeving per locatie.

Toelichting op stelling 6:

Alleen door een combinatie van maatregelen is een gezonde voedselomgeving daadwerkelijk binnen handbereik. En dat is hard nodig want op dit moment heeft de helft van de volwassenen en één op de acht kinderen in Nederland overgewicht. Zij lopen, meer dan anderen, risico op hart- en vaatziekten, kanker, diabetes type 2, nierziekten of spijsverteringsziekten. Een ongezond voedingspatroon is, na roken, de belangrijkste vermijdbare oorzaak van sterfte en verloren gezonde levensjaren. Jaarlijks betreurt Nederland 13.000 dodelijke slachtoffers als gevolg van een ongezond voedingspatroon. De Alliantie Voeding voor de Gezonde Generatie (AVGG), de bundeling van Diabetes Fonds, Hartstichting, Maag Lever Darm Stichting en Nierstichting, streeft samen met 18 andere gezondheidsfondsen en partners UNICEF Nederland, de gemeente Amsterdam en JOGG naar een Gezonde Generatie in 2040. Gezonde voeding is daarbij cruciaal. Het is ons doel om de voedselomgeving nú gezonder te maken, zodat ieder kind in Nederland straks een gezond voedingspatroon heeft. Wij willen dat de keuze voor gezonde voeding goedkoper, makkelijker en aantrekkelijker wordt.

Standpunten organisatoren Jongeren Klimaatbeweging en TAPP Coalitie over klimaat, voedsel en landbouw:

De Jonge Klimaat Beweging heeft samen met andere jongerenorganisaties en TAPP Coalitie een Manifest Eerlijke Vleesprijs opgesteld in 2022:

<https://www.tappcoalitie.nl/images/TAPP-manifest2-1661424191.pdf>

Position Papers van de Jonge Klimaatbeweging:

<https://www.jongeklimaatbeweging.nl/position-papers/>, zie bijv. Youth Climate Deals: in 2025 is de veestapel met 30% gekrompen, is een vleestaks ingevoerd en is de belasting op groente en fruit afgeschaft.

Rapporten en standpunten TAPP Coalitie,

zie <https://www.tappcoalitie.nl/nieuws> en <https://www.tappcoalitie.nl/vleesprijs>

Samen met een aantal landbouw organisaties heeft TAPP Coalitie een zelfde soort Manifest opgesteld: <https://www.tappcoalitie.nl/images/TAPP-manifestA5-1661424191.pdf>

28 mei 2021 hebben 70 zorgorganisaties en diverse andere landbouw- en bedrijven organisaties en ngo's een voorstel van TAPP Coalitie 'Manifest Gezonde Voeding' ondertekend over aanpassing van belastingen op

voedsel: <https://www.federatievoorgezondheid.nl/publicaties/brief-aan-informateur-manifest-gezonde-voeding>

Een recente Ipsos enquête van februari 2023 laat zien dat 57% van de Nederlanders een heffing op vlees en zuivel steunt mits de btw op groenten en fruit naar 0%

gaat: <https://www.tappcoalitie.nl/nieuws/20034/57--nederlanders-akkoord-met-heffing-vlees-en-zuivel-mits-0--btw-gezond-voedsel>

31 maart 2023 heeft TAPP Coalitie een brief aan landbouw minister Adema en VWS staatsecretaris van Ooijen ondertekend over aanpassingen in het voedsel beleid en de eiwitstrategie: <https://transitiecoalitievoedsel.nl/wp-content/uploads/Voedselbrief.pdf>